

İKV BİLGİ NOTU

AB'DE TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET ARAŞTIRMASI

Deniz Bal, İKV Uzman Yardımcısı

AB'de Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet Araştırması¹ 25 Kasım 2024 tarihinde Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü kapsamında yayımlanmıştır. Bu araştırma AB Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE), AB'nin resmî istatistik kurumu Eurostat ve AB Temel Haklar Ajansı iş birliğinde hazırlanmıştır. İlk kez, 27 üye ülkenin tamamından alınan verilere dayalı olarak AB'de toplumsal cinsiyete dayalı şiddet anketinin seçilmiş temel sonuçları bu çalışmada sunulmaktadır. Araştırma AB genelinde kadına yönelik şiddetin çeşitli türleri üzerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda 27 AB üye ülkesinden 114.023 kadın ile yaşadıkları olaylar hakkında mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, kadınların yaşadıkları şiddet olayları, şiddetin sonuçları ve şiddetten kurtulanlar hakkında veriler de toplanmıştır.

Kadınlar Fail Tarafından Yaşadıkları Şiddet Deneyimi

- Her üç kadından biri (%30,7) hayatları boyunca herhangi bir fail tarafından fiziksel şiddet veya tehdit ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır.
- Kadınların %13,5'i fiziksel şiddete maruz kalmış ve/veya fiziksel şiddetle tehdit edilmiş (cinsel şiddet hariç), %17,2'si ise cinsel şiddete (tecavüz ve diğer istenmeyen cinsel eylemler dâhil) maruz kalmıştır.
- Yaşamı boyunca fiziksel şiddete veya tehdit ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların %20,5'i olay sonucunda bir sağlık kuruluşuna veya sosyal hizmet sağlayıcısına başvurmuş, %13,9'u ise olayı polise bildirmiştir.

Bu sonuçlar bağlamında, "herhangi bir failin" şiddet deneyimleri, bir kadının yakın partneri (mevcut partner veya herhangi bir önceki partner) ve yakın partneri olmayan kişiler (partner olmayanlar) tarafından işlenen şiddeti ifade etmektedir. Hem erkek hem de kadın failleri içermektedir. Üye ülkeler genelinde, bu tür şiddetin yaygınlığı Finlandiya'da %57,1, İsveç'te %52,5 ve Macaristan'da %49,1'den Çekya ve Portekiz'de (her ikisi de %19,7), Polonya'da (%16,7) ve Bulgaristan'da (%11,9) %20'nin altına kadar değişiklik göstermektedir.

Ülkeler, kadınların ankette en sık belirttiği şiddet türü bakımından farklılık göstermektedir. Genel şiddet yaygınlığının en yüksek olduğu ülkelerin bazılarında kadınların deneyimlediği cinsel şiddet oranı yüksektir: İsveç'te %41'i, Finlandiya'da %37,3'ü, Danimarka'da %33,3'ü, Lüksemburg'da %30'u ve Hollanda'da %28,6'sı. Ancak, genel yaygınlığın en yüksek olduğu ülkeler arasında yer alan Macaristan'da, fiziksel şiddet ve/veya tehdit oranı (%31,2), cinsel şiddet oranından (%17,9) daha yüksektir.

¹ EIGE, "EU Gender-Based Violence Survey", 25.11.2024, <https://eige.europa.eu/newsroom/eu-gender-based-violence-survey>

Yakın Partner Tarafından Uygulanan Şiddet

- Yaklaşık her beş kadından biri (%17,7) hayatları boyunca yakın partnerleri tarafından fiziksel şiddete ya da tehdide ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır.
- Kadınların %14,6'sına yakın partnerleri tarafından birden çok kez şiddet uygulanmıştır.
- Toplamda kadınların %19,3'ü hayatları boyunca aile içindeki bir fail -yakın partner, akraba ya da aynı evin içinde yaşayan biri- tarafından fiziksel şiddet veya tehdit ve/veya cinsel şiddeti deneyimlemiştir.

Yaşam boyu yakın partner şiddetinin yaygınlığı (%31,8) psikolojik şiddet de buna eklendiğinde daha yüksek bir orandır. Anketten önceki 12 ayda, AB'deki kadınların %5,3'ü yakın partneri tarafından fiziksel şiddet veya tehdit, cinsel şiddet ve/veya psikolojik şiddet görmüştür. Anket bağlamında, yakın partnerler evlilik, medeni birliktelik veya kayıtlı birliktelik yoluyla bir partneri veya katılımcının ilişki içinde olduğu başka bir kişiyi içermektedir.

Yakın partner şiddetinin (fiziksel şiddet veya tehditler, cinsel şiddet ve/veya psikolojik şiddet) yaşam boyu oranı Macaristan'da %54,6, Finlandiya'da %52,6 ve Slovakya'da %50,8'den Portekiz'de %22,5, Bulgaristan'da %20,5 ve Polonya'da %19,6'ya kadar değişmektedir. Yakın partnerleri tarafından fiziksel şiddet veya tehdit ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların çoğunluğu için bu, tekrarlayan şiddet olaylarını da dâhil etmektedir. AB'deki kadınların sadece %3,5'i ankette bunun tek bir olay olduğunu belirtmiştir.

Yakın bir partner tarafından uygulanan şiddete ek olarak (genellikle evde gerçekleşen şiddet), kadınların %4'ü yaşamları boyunca bir aile üyesi veya akraba tarafından uygulanan fiziksel şiddet veya tehdit ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır. Aile içi failer tarafından uygulanan şiddeti eklenirse -buna yakın partnerler, akrabalar ve şiddet gerçekleştiğinde aynı evde yaşayan diğer kişiler dâhil- beş kadından biri (%19,3) yaşamları boyunca bir aile içi fail tarafından fiziksel şiddet veya tehdit ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır.

Yakın partnerlerle ilgili soruların yanı sıra -takıntılı ve kontrolcü davranışlar dâhil- araştırma kadınlara ısrarlı takibe (*stalking*) maruz kalıp kalmadıklarını sormuştur. Bu durum amaçları doğrultusunda tekrar tekrar gerçekleşen ve kadınlarda korku, endişe veya sıkıntıya neden olan deneyimler olarak tanımlanmıştır. Kadınların toplamda %5,1'i yaşamları boyunca yakın bir partner tarafından bu durumla karşı karşıya kalmıştır.

Yakın Partner Harici Kişiler Tarafından Uygulanan Şiddet

- Kadınların %20,2'si 15 yaşından itibaren yakın partnerleri dışındaki bir fail tarafından fiziksel şiddete veya tehditlere ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır.
- Kadınların %12,9'u 15 yaşından itibaren yakın partnerleri dışındaki bir fail tarafından cinsel şiddete (tecavüz dâhil) maruz kalmıştır. Özellikle AB'deki

kadınların %3,8'i 15 yaşından itibaren yakın partnerleri dışındaki biri tarafından tecavüze uğramıştır.

Yakın partner harici kişiler altında iş ya da eğitim kurumlarından kişiler, tanıdıklar ya da yabancılar, yakın partner dışındaki aile içindeki failer ve akrabalar ve aynı evde yaşayanlar sayılmaktadır. Şiddet vakaları farklı ortamlarda gerçekleşebilmektedir: ev ya da umuma açık yerler, toplu taşıma, sokak ya da park, mağaza ya da restoran ya da diğer boş zaman aktiviteleriyle ilişkili mekanlar.

Araştırma öncesi 12 ayda kadınların %1,5'i partnerleri dışındaki bir kişinin kendilerine fiziksel şiddet uyguladığını veya tehdit ve/veya cinsel şiddet uyguladığını belirtmişlerdir.

Üye ülkelere bakıldığında Finlandiya'da %46,5, İsveç'te %42,0 ve Danimarka'da %38,2'den, Çekya, Polonya ve Bulgaristan'da kadınların %10'undan azı şeklinde oranlar görülmektedir.

Araştırma, fiziksel şiddet, tehdit veya cinsel şiddet deneyimlerine ek olarak, kadınlara ısrarlı takibe (*stalking*) maruz kalıp kalmadıklarını, failin yakın bir partner dışındaki biri olduğu olayları da kapsayacak şekilde sormuştur. Kadınların toplamda %13,6'sı yaşamları boyunca yakın bir partner dışındaki failer tarafından ısrarlı takip edilmiştir.

İş Yerinde Cinsel Taciz

- Her üç kadından biri (%30,8) hayatları boyunca iş yerinde cinsel tacize maruz kalmıştır.
- İş yerinde cinsel taciz oranı en geç kadın grupları arasında (18-29 yaş) en yüksek oranda (%41,6) görülmektedir.
- Vakaların çoğunda cinsel taciz failinin erkek olduğu tespit edilmiştir. Kadınların %15,8'i erkek iş arkadaşı, %7,4'ü erkek bir patron veya yönetici ve %9,3'ü iş ortamında başka bir erkek (örneğin bir müşteri) tarafından cinsel tacize maruz kalmıştır.

Kadınların %30,8'i yaşamları boyunca işyerinde cinsel tacize maruz kalmış ve araştırmadan önceki 12 ay içinde kadınların %4,3'ü bunu yaşamıştır. Üye ülkeler genelinde, yaşamları boyunca işyerinde cinsel tacize maruz kalan kadınların yüzdesi İsveç'te %55,4, Finlandiya'da %53,7, Slovakya'da %53,0 ve Lüksemburg'da %52,9 iken Portekiz'de %12,3, Bulgaristan'da %12,2 ve Letonya'da %11,0'dır. İş yerinde cinsel tacizle ilgili sonuçlar, anket sırasında istihdam edilen veya serbest meslek sahibi veya geçmişte çalışan kadınların deneyimlerine atıfta bulunmaktadır.